



**Олександр
МІРОШНИЧЕНКО**

Науковий співробітник
Національного
заповідника «Глухів»

Білополівський палац



Будинок П. Малченка. Фото поч. XX ст.

Ми так стрімко рухаємося вперед, що сивою давниною інколи називаємо вчорашній день. Зникає старе, народжується нове, і в ейфорії прогресу людина часто забуває про найголовніше – традиції.

Як банально це не звучить, та найцікавіші відкриття завжди з'являються зненацька. На цей раз до рук співробітників Національного заповідника «Глухів» потрапив подарунковий фотоальбом глухівчанини Н.А. Михайленко. Серед вже знайомих світлин вигляду міста і окремих його споруд на початку XX ст. знаходився знімок маловідомої будівлі. На задньому плані фотографії зображені муровані двоповерховий палац та два флігелі, що стоять на одній лінії. Центр головного фасаду палацу прикрашає стилізована башта з родовим гербом. Перед парадним входом розбита велика клумба в оточенні дерев. Таке розташування будівель і ландшафту притаманне садово-парковим комплексам, яким і був, на нашу думку, цей маєток.

Підпис під фотографією «Дом Мальчекова возле Усовского моста» та план Глухова 1910 р., на якому зображені обриси маєтку з написом «Ус. П.М. Малченко», дали змогу встановити його точне місце знаходження. Наразі цей район обмежений з південно-західної сторони вулицею Артема та Усівським мостом через річку Есмань, зі сходу – вулицею Крупською, з півночі – вулицею Ентузіастів та річкою Есмань.

Несподівана знахідка породила низку питань: «Хто такі Малченкові, куди подівся загадковий палац і як довго він милував око глухівчан?». У щорічнику колегії Павла Галагана за 1902 р. знаходимо відомості про осіб, що закінчили курс в колегії упродовж

1875-1902 рр.: «Малченко Порфирий Михайлович. Окончил. к. в 1877 г. 3 вып. В настоящее время живет в своем имении Глуховского уезда и состоит в должности земского начальника». В аналогічному щорічнику, але вже за 1897 р., знаходимо ще одного Малченка: «Малченко Вячеслав – сын потом. двор., род. 15 ноября 1875 года в г. Глухове Черниговской губ., поступил в коллегию из Глуховской гимназии и пробыл в ней 4 года». Неясність щодо родинних зв'язків двох Малченкових вносять неповні ініціали В'ячеслава, але якщо співставити дати їх народження та навчання, можна припустити, що вони були рідними братами. Ці незначні згадки про представників дворянського роду Малченкових відкриють майбутнім дослідникам розгадку невідомого палацу біля Усівського моста.

P.S. Мальовничий куточок глухівської землі з єдиними в місті віковими тополями, джерелами та загадковим ставом донині зберігає атмосферу зруйнованого маєтку родини Малченкових.

Календар пам'ятних дат

Вересень

24.09 – 30 років від дня смерті М.І. Жужоми (1922-1981) – Героя Радянського Союзу, почесного громадянина м. Глухова

280 років від дня народження Самуїла Миславського (1731-1796) – церковного діяча, ученого, проповідника, члена Петербурзької академії наук, уродженця с. Полошки Глухівського району

Жовтень

07.10. – 315 років від дня народження Я.А. Марковича (1696-1770) – полковника, генерального підскарбія, мемуариста, уродженця с. Сваркове Глухівського району

28.10. – 120 років від дня народження Ф.Л. Ернста (1891-1942) – історика мистецтва; навчався у чоловічій гімназії м. Глухова

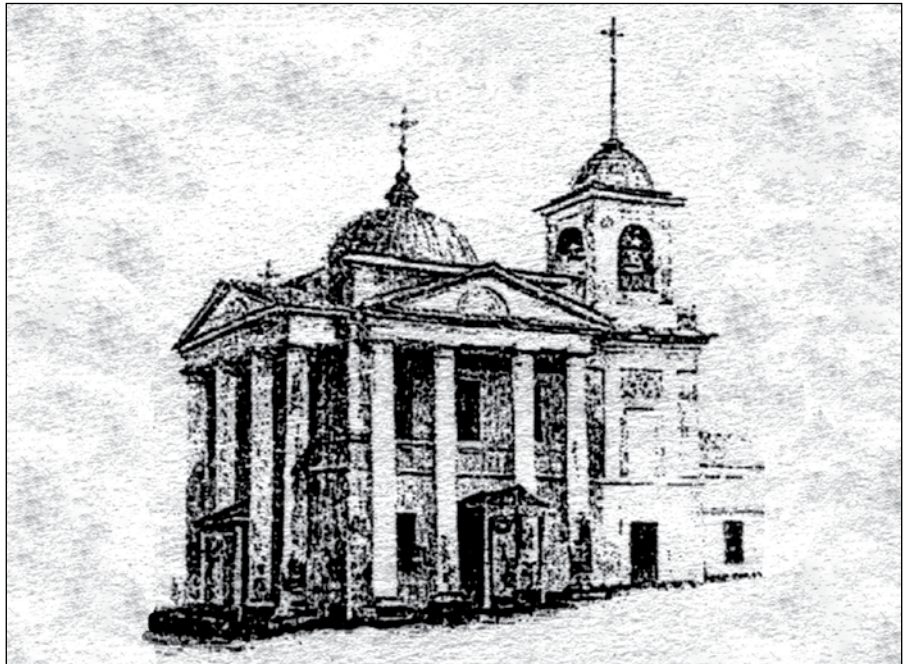
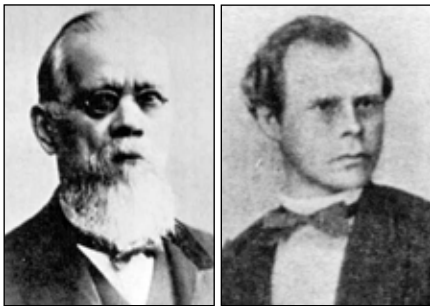
360 років від дня народження Данила Туптала (1651-1703) – митрополита Ростовського, церковно-громадського та літературного діяча, ігумена Глухівського Петропавлівського монастиря у 1694-1697 рр.

**Юрій
КОВАЛЕНКО****Завідувач
науково-дослідного
відділу Національного
заповідника «Глухів»**

Про зруйнування старої Анастасіївської церкви

Трьох-Анастасіївська церква, що стоїть у самому центрі Глухова, є наймасивнішою доміантною спорудою міста і, безумовно, його окрасою. Але саме такий вигляд вона мала не завжди. Раніше на її місці стояла дерев'яна Воскресенська, час побудови якої невідомий. У полум'ї однієї з великих пожеж храм згорів. У 1717 році коштом дружини гетьмана Івана Скоропадського Анастасії Марківни на цій ділянці була збудована нова домова Анастасіївська церква. Вона сильно постраждала від пожеж 1748 р. та 1784 р., кожного разу зазнаючи значних перебудов. У першій третині XIX ст. внаслідок бідності церковної громади храм деякий час фактично не діяв.

Коштом цукропромисловців братів Ніколи та Федора Терещенків у 1885 році поряд зі старою гетьманською церквою розпочалося будівництво нової Трьох-Анастасіївської церкви. Брати

*Анастасіївська церква після перебудови 1816 року**Професори Микола Іванович Петров (ліворуч)
і Петро Олександрович Лашкарєв*

Терещенки звернулися до Святішого Синоду з проханням розібрати старий храм «с тем, чтобы из материала сей церкви соорудить кладбищенскую часовню при древне Новой Гребле». Для визначення архітектурної та історичної важливості даного об'єкту з Києва відрядили професорів Київської духовної академії, відомих істориків Петра Олександровича Лашкарєва і Миколу Івановича Петрова. Вони у присутності благочинного глухівських міських церков отця Герасима Смоличева, настоятеля глухівської Анастасіївської церкви протоієрея Симеона Чернявського і старости цієї церкви статського радника Петра Васильовича Бека 30 червня 1894 року провели її обстеження.

В архіві Інституту історії матеріальної культури (Санкт-

Петербург) зберігається опис старої церкви, зроблений професорами М. Петровим та П. Лашкарєвим під час роботи комісії, до складу якої не увійшло жодного спеціаліста у галузі архітектури (прим. автора)! У ньому зазначено, що будівля храму підлягає знесенню, бо не являє собою чогось особливо цінного. Основна споруда має у плані вигляд правильного чотирикутника. Вона двоповерхова, зі звичайними плоскими стелями. Зі східного боку до неї прибудована шестигранна апсида, а два фронти, кожен з яких спирається на 6 колон, – з північного та західного боків. Вівтарний шестигранник має пілястри по гранях і карниз, що проходить посередині стін. Над верхнім рядом вікон знаходиться пояс, який піднімається півколом над кожним з вікон. На стінах головної будівлі на висоті приблизно 5 м є виступ, що утворився внаслідок пізнішої надбудови, коли було прибудовано і колони з фронтонами. Як стверджували експерти, прибудови були виконані неякісними матеріалами, адже цегла на колонах мала сліди вивітрювання, що в подальшому могло спричинити обвал фронтонів. За словами М. Петрова

та П. Лашкарєва, крім згадки про будівництво церкви дружиною І. Скоропадського Анастасією з будівлею пов'язані лише спомини про страшні спустошливі пожежі, котрі, знищуючи міську забудову, не оминули й Анастасіївську церкву, що стояла у центрі міста.

На думку київських професорів, наслідки глухівських пожеж не могли не вплинути на зовнішній вигляд храму. З його конструкцій, збудованих в три прийоми або навіть у три різні епохи, від гетьманської церкви зберігся лише шестигранник. Інші частини храму були прибудовані до первісного вівтаря пізніше, про що свідчили залізні кovanі тяжі, якими вони скріплювались між собою, а проста форма колонади була характерна для XVIII – початку XIX ст. Колонада, фронти і верхня частина стін носили сліди останньої катастрофи, пережитої будівлею.

Аналогічні висновки дала і Імператорська археологічна комісія. Стару церкву розібрали протягом 1895-1897 рр. і потім на її місці довго стояла каплиця, збудована коштом братів Терещенків в еkleктичних архітектурних формах, близьких до українського модерну, аж поки комуністидесь у 1950-х рр. не розвалили її.

Олександр
МІРОШНИЧЕНКОНауковий співробітник
Національного
заповідника «Глухів»*Як не живеш,
а все ж труни не минеш.*

Людина – дивна істота. Вона постійно жаліє утрачені гроші чи речі, забуваючи при цьому найголовніше – час, безцінний і нестримний. Що лишиться після нас – вже не наші клопоти, а тих, хто буде нас пам'ятати. Увічнюючи пам'ять померлої людини мармуровим надгробком чи дерев'яним хрестом, ми ставимо пам'ятник самому собі при житті. Такий символізм дозволяє тримати зв'язок між минулими, теперішніми та майбутніми поколіннями.

Ця стаття присвячена не філософським роздумам про життя та смерть, а звичайним пам'ятникам з граніту, мармуру, заліза та дерева, що символізують ці невід'ємні компоненти буття. Ми вже звично називаємо Глухів заповідною територією пам'яток архітектури. Пишаючись ними, водночас оминаємо величезний пласт витворів сакрального мистецтва, що оточує нас. Надгробні плити, кам'яні хрести та цвинтарні скульптури дають не лише цінний історичний матеріал для некрополістів чи мистецтвознавців, а й виконують роль об'єктів екскурсійного показу. Найбільше їх розташовано на Вознесенському, Веригінському та Єврейському міських кладовищах. Останнє перетворилося на своєрідний музей надгробків, натомість перевантаженість Вознесенського цвинтаря негативно вплинула на цілісне збереження найстаріших поховань.



На території Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини

У кожного свій хрест



Лapidарій Історичного музею у Старому Криму

Старі кам'яні надгробки в кращому випадку стягуються у відведене місце, в гіршому – нищаться, закопуються та стають матеріалом для фундаментів сучасних надмогильних пам'ятників. Підняті і здвигнуті зі своїх місць, кам'яні брили вже ніколи не розкажуть про своїх померлих хазяїв. Частково зупинити цей нищівний процес може тільки закриття цвинтаря, але навіть такий поворот подій не вирішить всіх накопичених проблем.

Попередніми розвідками співробітників відділу охорони, експлуатації та реставрації пам'яток Національного заповідника «Глухів» виявлено на Вознесенському кладовищі близько двохсот надгробків, що мають історико-меморіальну цінність. Виготовлені, здебільшого, місцевими каменярями з пісковика, вони

представлені зразками кам'яної пластики кінця XVIII – початку XX ст. Що ж треба зробити, щоб ці витвори місцевих майстрів не зникли і не загубилися у нетрях людської байдужості?

Найвдалішим варіантом збереження, популяризації та дослідження сакральних архітектурних об'єктів цієї групи є створення музею надгробків (так званих lapidarіїв) під відкритим небом на спеціально відведеній цвинтарній території. У цьому випадку мова йде лише про музеєфікацію вже зрушених та прибраних зі своїх могил зразків кам'яної пластики, адже старі могили плити не будуть відірвані від місця їх закладки. Коли ж на кладовищі ледь знаходять місця новопомерлим і навряд хтось віддасть таку ДОРОГУ землю та стане на захист цієї ідеї, існує інший варіант – експонування колекції цвинтарних пам'ятників просто неба біля вже існуючих музеїв, і в цьому контексті найбільш показовими є Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини, Миколаївський краєзнавчий музей, Історичний музей у Старому Криму. Сакральна тематика не обмежується лише зразками надмогильних плит чи христів – її доповнюють архітектурні елементи, жорна, скульптури кам'яних ідолів, придорожніх стовпів тощо. Національний заповідник «Глухів», ставши одним з провідних регіональних центрів по вивченню історії України, має всі можливості для створення такої експозиції, яку вже зараз можна розглядати як потенційний об'єкт туристичного відвідування.

Игорь
СБИТНЫЙКраевед
г. Глухов

Улицы родного города ГЛУХОВА

Продолжение. Начало в № 41-46

ПЕРВОМАЙСКАЯ УЛИЦА

Дореволюционное название улицы – Высокая – целиком оправдывало себя. Она располагается на водоразделе самой высокой местности города между ул. Институтской и ул. Терещенков. Учитывая это, в 1927-1928 гг. на территории бульвара, южной стороной выходящего на Первомайскую улицу, была построена водонапорная башня.

Четная сторона улицы начинается домом № 2, который до национализации принадлежал промышленнику и купцу Гафту. Он имел ключевенный завод, располагавшийся на территории бывшего автопредприятия по ул. Путивльской, и оружейный магазин в здании уездного земства.

В доме № 6 до войны жил врач Ф.А. Пашкевич. Будучи одновременно терапевтом, хирургом и первым рентгенологом Глухова, он пользовался заслуженным авторитетом среди населения города и района.

Часть ул. Первомайской (от ул. Спасской до перекрёстка с ул. Путивльской) раньше называлась ул. Коминтерна. В доме № 3 в начале 30-х годов был оборудован радиоузел. В полуподвале установили дизельный движок, т. к. городская подстанция работала нестабильно, а в комнатах – принимающую и передающую



Бывший дом Гафта по ул. Первомайской, 2. Фото автора

аппаратуру. Принимающее устройство почти до самой войны стояло на бульваре. Оно имело вид двух мачт высотой до 30 м (одна стояла возле водонапорной башни, другая – там, где сейчас районный Дом культуры), между которыми находилась антенна. После войны радиоузел перенесли в здание узла связи на пер. Почтовом, а дом заселили жильцами.

Рядом с домом № 3 стояло большое одноэтажное здание, в котором находились Дом пионеров, детская библиотека, хороший зал для

художественной самодеятельности. В 1943 г. при бомбёжке дом был разрушен и сожжён.

В 50-е годы был построен Дом культуры, около которого сохранились две старые липы от Терещенского бульвара.

В южной части территории Спасо-Преображенской церкви находилось церковное кладбище, где ещё в 30-е годы оставалось много мраморных и гранитных надгробий.

Дом № 14 построен в 30-е годы лесхозом для своих работников.

В доме № 25 жил врач-терапевт В.В. Михайловский – интеллигентный человек, прекрасный специалист, большой души человек, который не отказывал в помощи глуховчанам в любое время суток.

Дома № 2 и № 25 построены в так называемом «глуховском каменном стиле», который можно увидеть и сейчас. К сожалению не сохранились парадные входы, которые были обязательным атрибутом таких домов.

УЛИЦА ВАЛОВАЯ

Своё название улица получила от оборонительного вала, у подножия которого она проходила от Белополовских до Киевских ворот. До революции она была вымощена камнем и до 60-х годов имела аккуратный



Бывший дом Михайловского по ул. Первомайской, 25. Фото автора

вид. Шоссейка была рассчитана на гужевой транспорт и с появлением многотонного автотранспорта быстро «расползлась».

На месте теперешних усадеб № 42 и № 44 в 20-ти метрах от улицы стояло большое кирпичное здание городской бани. Её владелец Фишкин жил рядом в собственном доме, который после войны разобрали. Баня работала до 50-х годов, пока не построили для неё новое помещение между ул. Артёма и ул. Парижской Коммуны, которая раньше шла через стадион и доходила до самой речки.

Между ул. Валовой и речкой располагался заливной луг. Траву на нём косил колхоз им. Ленина (сейчас «Велетень»). В конце 60-х годов луг засадили саженцами ольхи. На этом участке Эсмани до войны находилась мужская купальня – так называемая «поповка». Ближе к мосту располагалась женская купальня.

Отрезок ул. Валовой, которая идёт от Киевских ворот до ул. Красная Горка, раньше назывался ул. Низовой. В 60-х годах её объединили под общим названием. Начинаясь Низовая с механической мельницы, владельцем которой до революции и при нэпе был Каспин. Мельница стояла ближе к речке и работала до самой войны, во время которой и была разрушена. От усадьбы Каспина сохранилось два полутрёхэтажных дома. Раньше они были обложены кирпичом, а сейчас оштукатурены. В одном из домов жил владелец, а в другом находилась контора. В полуподвальных помещениях были устроены комнаты для ночлега крестьян, привозивших зерно для помола. Сейчас это жилые многоквартирные дома. По фамилии владельца часть Эсмани возле мельницы назывался «каспинкой». Тут купались мальчишки. Ранее в начале Низовой улицы жили еврейские семьи Руцкина, Гинзбурга, Шляпоберского и др.

Далее параллельно улице от усадьбы до самой речки шёл заливной луг, ранее называвшийся пожарным, т. к. до конца 30-х годов его трава шла на корм лошадей, обслуживавших пожарное депо. В начале 60-х годов на Павловском озере деревянную плотину заменили на бетонную. Уровень озера поднялся так, что вода полностью залила луг, вследствие чего он зарос камышом и превратился в болото.

В 30-х годах в Глухове была создана заготовительная контора «Донбасс-плодоовощ», занимавшаяся заготовкой картофеля и овощей для городов этого региона. Для своих



Вид на улицу Валовую со стороны Павловского озера

нужд заготконтора купила усадьбу Шляпоберского по ул. Низовой, 8 (сейчас ул. Валовая, 70). Во дворе был построен большой гараж для 3-х грузовых автомашин. Он был покрыт особым кровельным материалом этернитом – плоским квадратным листом 40 x 40 см. До этого в городе такой материал не использовался. Это был предшественник шифера. Он прибывался одним углом вниз, пластины находили одна на другую. В войну гаражи разобрали на топливо. В 1944-1945 гг. в доме находилась контора «Плодоовощ», а позже его отдали под жильё работников конторы.

УЛИЦА ЖУЖОМЫ

Вначале улица имела название Павловка от одноимённого хутора помещика Запрягаева, располагавшегося в этом районе. В 80-е годы она была переименована в честь Героя Советского Союза, Почётного гражданина Глухова Н.И. Жужомы, проживавшего в этом районе.

В 60-е годы в начале улицы был построен комплекс зданий школы-интерната: учебный и спальный корпуса, двухэтажный дом для учителей. Позже школе присвоили имя Н.И. Жужомы. Сейчас это одно из лучших учебных заведений города. Ученики школы озеленили окрестности, высадим много саженцев деревьев.

В самом начале улицы в 30-х годах заложили плантацию хмеля. Выращивание этой культуры было трудоёмким процессом. Для подвязки растений вкопали большое количество высоких столбов и натянули проволоку, а для их сушки соорудили двухэтажное деревянное строение. В 60-х годах оно мгновенно

сгорело во время сильной грозы. Отстраивать его не было средств, поэтому и плантацию хмеля ликвидировали. На её месте сейчас располагаются стадион школы-интерната и жилые дома.

Большую территорию занимал городской пищекомбинат, находившийся рядом. После войны вблизи речки он имел небольшой крахмально-паточный завод, где из картофеля производили крахмал, а из крахмала – патоку. Её использовали в производстве кондитерских изделий. Со временем пищекомбинат стал расширяться. Были построены колбасный, копильный, кондитерский цеха, ситроцех, винный цех, где изготавливали плодово-ягодные вина. На пищекомбинате работал большой производственный коллектив. К сожалению, всё это в прошлом.

На месте современной дамбы Павловского озера стояла мельница с крупорушкой помещика Запрягаева. В конце 20-х за речкой построили мощное предприятие по переработке соломки конопли. Город занимал первые места в республике по производству конопляной пряжи, чему в значительной мере способствовало создание в Глухове в 1931 г. Всесоюзного научно-исследовательского института коноплеводства. Ещё в довоенное время огромная территория вокруг завода была сплошь заложена скирдами соломки конопли и льна. Пенька отгружалась вагонами Одесскому канатному заводу и многим другим прядильным предприятиям. Завод прекратил свою работу вследствие отсутствия больших посевов конопли и льна.

Продолжение в следующем номере

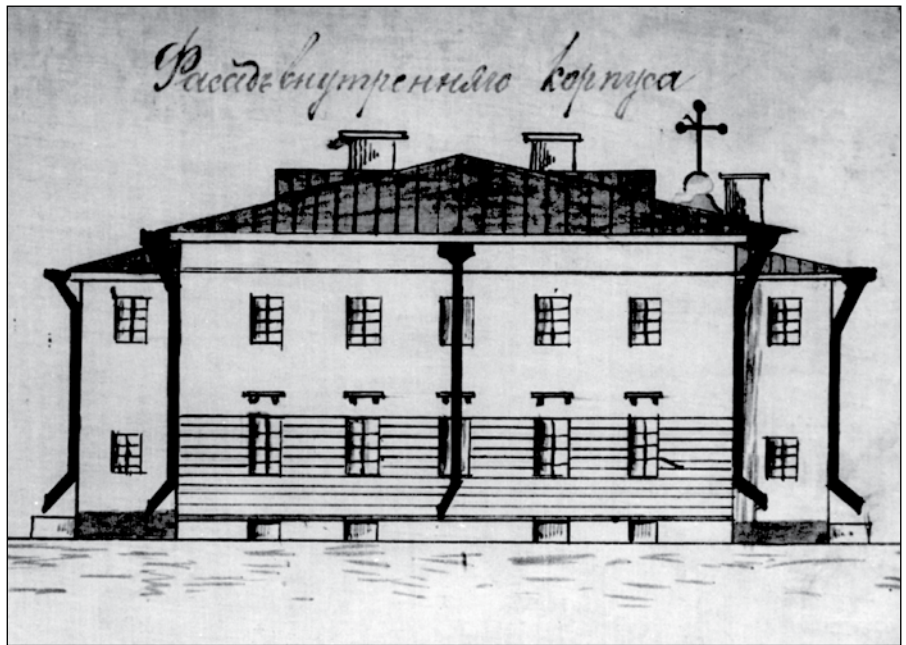
Ірина
МОШИКУчений секретар
Національного
заповідника «Глухів»

Глухівський тюремний замок у середині XIX ст.

Питання збереження глухівської пам'ятки «Тюрмний замок» неодноразово піднімалося пам'яткоохоронцями та громадськістю міста. Науковці, провівши дослідження, дійшли висновку, що об'єкт має і історико-архітектурну, і меморіальну цінність у зв'язку з перебуванням в його стінах відомих особистостей. Консервація залишків острогу дасть змогу зробити його цікавим об'єктом туристичного показу, проте реалізація вищезазначених задумів потребує повноцінної та достовірної історичної інформації, якою, на жаль, ми ще не володіємо у повному обсязі.

У Державному архіві Чернігівської області співробітниками Національного заповідника «Глухів» були віднайдені документи, в яких знаходяться відомості щодо проведення ремонтних робіт у Глухівському тюремному замку в середині XIX ст. В них зазначається, що на початку 1850 р. полковником Штендером був складений кошторис у сумі 2880 крб. 93 коп. на ремонт острогу. У лютому місяці того ж року після зробленого оголошення по всіх повітових містах Чернігівської губернії губернською будівельною комісією були проведені торги підрядників. В них брали участь стародубський купець Абрам Кантор, новгород-сіверський купець 3-ї гільдії Микола Брук та глухівський купець 3-ї гільдії Георгій Біловський. Останній їх і виграв, надавши документи про наявність необхідної суми.

Із рапорту Глухівської міської поліції дізнаємося, що в липні 1852 року був здійснений розпродаж «оставшихся от перестройки тюремного замка неудобных в дело материалов (брусья, доски, окна)». Старий брус продали за 6 крб. 25 коп. купцю 2-ї гільдії Артемію Терещенку, дошки з підлоги – за 4 крб. 45 коп. колезькому секретарю Петру Сидоренку, 4 вікна (літніх і зимових) – за 18 крб. глухівському міщанину Михайлу Плужнику. У тому ж рапорті доводилось до відома про своєчасність проведення ремонтних робіт, які благополучно завершили



Кресленік Глухівського тюремного замку (1837 р.)

5 вересня 1850 р., що і засвідчив полковник Штендер.

Ще за 2 роки до проведення зазначених робіт у листопаді 1848 р. міською управою були виділені кошти у розмірі 28 крб. 89 коп. на ремонт півного опалення у в'язниці. Необхідні матеріали були придбані у глухівського міщанина Андрія Кирилова, а здійснив його за 10 крб. 17 коп. Федір Федорченко.

Утримання тюремного замку було копіткою справою, адже він потребував постійного догляду і поліпшення технічного стану його будівель. Вже у жовтні 1853 р. комісія, здійснивши огляд острогу, зазначила: «В Глуховском тюремном замке открылись разные повреждения, на исправление коих составлены особые сметы, одна на сумму 881 р. 88 коп., а другая 178 р. 39 коп. В последнюю из этих смет вошло исправление печей и других повреждений в замке, не терпящих отлагательства, отнеся расходы по ним на счет суммы, ассигнуемой ежегодно для ремонтного содержания казенных зданий в губернии мелкими починками; работы же, определенные первой сметой, внесены в предложение о работе на будущий 1854 г.».

У листопаді 1859 р. глухівський міський полковник Рітц підготував довідку щодо необхідності проведення чергового ремонту в острозі. На той час потребували термінового оновлення огорожа та караульні приміщення, а у вікнах необхідно було заскрити 80 шибок.

Доповідна архітектора Федорова, складена у червні 1863 р., сповіщала про прийняття підяду на ремонт тюремного замку в м. Глухові новгородським купцем 2-ї гільдії Зелманом та купецьким сином Берком Бруком. Вартість робіт склала 1069 крб. 94 коп., а перед тим виконавців зобов'язували «старые материалы снять, аккуратно сложить и передать Глуховской полиции».

Зрозуміло, що проведення своєчасного ремонту і здійснення постійного догляду за будівлями острогу було викликано його режимним використанням, яке тривало майже до середини XX ст. Протягом останніх 20-ти років споруди не використовувались і були доведені до аварійного стану. Врятувати їх може хоча б консервація і музеєфікація, що дасть можливість забезпечити вільний доступ до пам'ятки і включити її до екскурсійних маршрутів.

Анатолій
КАРАСЬДиректор Креле-
вського районного
краєзнавчого музею

Восени 2011 р. пам'ятка архітектури «Дворянське зібрання», у якій розгорнута оновлена експозиція міського краєзнавчого музею, відсвяткувала свій 200-літній ювілей. Перші офіційні відомості про відкриття у Глухові будинку дворянських зборів знаходимо в «Северной почте или Санкт-Петербургской газете» за 29 листопада 1811 р. Цей рік значиться і в обліковій документації на пам'ятку, але, беручи до уваги великий обсяг будівельних і оздоблювальних робіт, можемо зробити припущення щодо більш ранньої дати початку її спорудження.

Часом піднесення дворянства як при царському дворі, так і на місцях вважають XVIII ст. В Гетьманщині це зумовлювалося тим, що на дворянство було багато претендентів із середовища найнижчих та середніх прошарків козацької старшини, а також рядового козацтва, міщан, духовенства, посполитих та навіть записаних 1782 р. у кріпацтво селян. Маніфест 1762 р. про вольності дворянства звільнив його від обов'язкової служби, установивши ще і його монополію на землеволодіння, а жалувана грамота Катерини II 1785 р. стала зводом дворянських привілеїв, підсилила їхню роль у самоврядуванні на місцях.

Дворянські збори скликалися раз у три роки для обрання своєї адміністрації: предводителя дворянства, судових засідателів, капітана-справника. За три місяці до губернських дворянських зборів (зазвичай в грудні-січні) збиралися повітові збори, які тривали 15 днів. Із архівних документів дізнаємося, що у 1787 р. предводителем дворянства у

Глухові був Семен Осипович Марченко – військовий артилерист, полковий суддя, який мав у цей час цивільний чин колезького асесора. Не виключено, що саме він і займався будівництвом будинку для глухівських дворянських зборів. Предводитель дворянства займався і певними питаннями військового і господарського життя повіту. Саме до нього 30 жовтня 1795 р. надійшло звернення про будівництво в с. Пирогівка приміщення для збору хлібної податі, а у листопаді цього ж року дворяни направили туди пристава з майорським званням.

2 жовтня 1787 р. дворянин Дмитро Щоголев доповідав предводителю дворянства Глухівського повіту Стефану Григоровичу, що для збирання в Глухові дворян він вибрав цегляний будинок поручика Степана Ключенка. Цей документ дозволяє зробити припущення, що власного будинку в цьому році дворянська адміністрація ще не мала, а тому була змушена його винаймати. Це й зрозуміло: минуло лише два роки після грамоти Катерини II і дворянство ще тільки-но починало активно розгортати свою діяльність.

Автором не виявлено документів, які

Будинок Дворянського зібрання у Глухові

Пам'ятка «Дворянське зібрання» після реставрації 2001 р.
Фото Ю. Москаленка

б мали пряме відношення до будівництва будинку Дворянського зібрання в Глухові, але з окремих джерел можна отримати деяку інформацію. Так у зауваженні Чернігівського губернатора по забудові та ремонту будівель по рахункам Чернігівської будівельної експедиції за 1805 р. читаємо: «С объявлением под щетом о сумме для отстройки в городе Глухове Каменного Казенного Здания неозначено, до какой то степени произведена отделка корпусов, за которую заплачены деньги... На щет приняты застроенный в городе Глухове Кирпичный завод выделанной в 1805 году кирпича отпущенных из Черниговского губернского правления в Глуховскую Думу». Якщо врахувати, що будинок Дворянського зібрання відкрили в 1811 р., то цілком ймовірно, що в 1805р. могли вже бути збудовані його стіни, а інші шість років йшло улаштування даху, оздоблення інтер'єрів тощо. При виконанні робіт використовувалися будівельні матеріали (цегла, камінь, дерево) місцевого виробництва. Якість глухівської глини, що славилася далеко за межами краю, дала можливість відкрити у другій половині XVIII ст. цегельний завод, який забезпечував повіт будівельними матеріалами.

Протягом XIX ст. будівля зазнала незначних перебудов, що позначилося, передусім, на декорі. За радянської доби тут містилися різні установи, внаслідок чого відбулося незначне внутрішнє перепланування. У 1988 р. будинок Дворянського зібрання у Глухові отримав статус пам'ятки архітектури місцевого значення.



Пам'ятка «Дворянське зібрання» на початку 1990-х років

ГЛУХІВСЬКИЙ перець

Сторінками минулого

КВАНТУМ САТІС

Це так по-латині, а в перекладі на мову організаторів танців воно означає: скільки влізе. Ось чому і квитки продають на танцювальну площадку незалежно від її маленького розміру.

І буває тоді тут дуже густо. Про це й торік писали, що для Глухова, де багато молоді, ця площадка ні в якій мірі не відповідає своєму призначенню.

І ще слово до міліції: просимо краще слідкувати за порядком у міському парку, випроваджувати звідси п'яних і хуліганів. Хай уже в тісноті, та не в обиді.

В. Галагуцька, медучилище

КОМУ МОЖНА, А КОМУ Й НІ...

В цьому році райплан видав наряд відпустити нашій лабораторії при Глухівській державній сортодільниці 10 тон торфу.

В кінці червня ми звернулись до контори «Теплоторф» з проханням виписати рахунок і надіслати його до оплати.

– Виписати рахунок не можемо, бо зараз кінець місяця і у нас буде дебіторська заборгованість. Зайдіть в перших числах липня, – заявив нам директор «Теплоторф».

Заходимо в липні.

– На жаль, у нас торфу тепер нема. Навідайтесь так... в половині серпня, – відповіли нам керівники вищезазваної установи.

Навідуємось. Але і в серпні нас «порадували»:

– Торф для вас зможемо відпустити лише у вересні.

Сповнені надії, терпеливо чекаємо вересня, і яке ж було наше розчарування, коли, тільки появившись у дверях «Теплоторфу», почули відповідь директора:

– Вам торфу нема і не буде...

Після цієї лаконічної відповіді в кабінеті запанувала тиша, і ось тут ми почули з сусідньої кімнати голос рахівника «Теплоторфу», який услесливим голосом говорив комусь у телефонну трубку:

– Ви питаєте, чи є у нас торф?...Є...є. Чи можна одержати?... Приїздіть хоч сьогодні – відпустимо. Що?...Велика черга?...А ми для вас, розумієте, позачергово...Хе-хе-хе... Так, так...позачергово...

Після цих слів ми запитливо подивились на директора «Теплоторфу», проте з його поглядом нам зустрітись не довелося: він чомусь дуже уважно вивчав нігті на своїх руках. Але ми й так добре зрозуміли його принципи роботи: кому можна, а кому й ні.

*Г. Єрмоленко, завідуючий
Глухівською сортодільницею*

ДЕРЖИСЬ, БО ПОЧИНАЄТЬСЯ!...

Щодня, десь біля шостої години ранку, київський диктор чемно звертається по радіо: «Доброго ранку, товариші!»

Відносно ж мешканців з провулку Спартак, то двигуни глухівського радіовузла роблять їм підйом трохи раніше. Ще диктор і не прокашлюється, а в будинках цього провулку вже лунає:

– Держіться, бо починається!

У відповідь роздається:

– А сьогодні яка труба «дійствує»: східна чи наша?

– Наша.

– Ну тоді й нам – труба. Оголошуй аврал!

Виявляється, що коли діє «східна», то це ще півбіди – на ній «глушитель» і дивиться вона в небо. А «наша» – наче ствол гаубиці, націлена, як здається кожному, саме в його вухо. І від неї

дійсно робиться страшно.

Закріплений на поганенькому фундаменті двигунець так борсається, що все навколо ходором ходить. Вихлоп-на ж труба дудукає безугавно, доводячи здорових до нервозності, а нервових – до одуріння. Де вже там відкривати вікно чи квартиру! Навіть самовари, утюги, вазони – весь рухомий домашній скарб починає пританцьовувати.

Цих випробувань спартаківці витримують, можна сказати, героїчно. Куди ж дінешся? А от начальник райконтори зв'язку тов. Щербина не витримає. Переселяється на площу Комінтерну.

– Щасливої дороги. І про нас не забувайте, – говорять йому слухачі радіодвигуна.

Никодим Дудка

ВСЬКОМУ ОВОЧУ – СВІЙ ЧАС

Про те, що «Вхід до павільйону без фотографа категорично заборонений!», ми довідалися тоді, коли фотограф гаркнув:

– А ну вимітайтесь звідси, а то зі сходів спущу! Читати оголошення треба!

І, мабуть, нам таки довелося б загуркотіти вниз. Але на наше щастя в цей момент майстра від «Держфото» щиро вабило ще й звання гросмейстера від шахів:

– Доки «противника» не замордую, фотографувати не буду!

Через півтори години нам повезло, бо «противник» таки потрапив у таку позицію, при якій, за словами портретиста, навіть Ботвинник здався б.

Фотосеанс пройшов без ускладнень. Спробуй відкрити дебати, коли по сходах донизу метрів з п'ять буде...

Лось, Шевченко, Кабанець

Газета «За перемогу!», 1957 р.

Подано новою оригіналу.

Підготувала до друку Неля Пінчук

Газета «Соборний майдан»

Засновник — Національний заповідник «Глухів»

Свідоцтво про реєстрацію № СМ 390 від 06.02.2004 р.

Адреса редакції: м.Глухів Сумської обл., вул.Шевченка, 30, тел. 2-35-57, e-mail: dikz@ukr.net

Номер підготовлено до друку у науково-дослідному відділі заповідника

Верстка Віктора ІСАЄВА

Газета надрукована у АТ «Шосткинська міська друкарня»

м.Шостка, вул. К.Маркса, 69

Підписано до друку 23.12.2011 р.

Тираж — 500 примірників. Замовлення № 5588/1

Редакція газети «Соборний майдан» запрошує до творчого співробітництва науковців, краєзнавців, любителів старовини

Електронна версія на сайті <http://nz-hlukhiv.com.ua/>

Редакційна колегія

Світлана ЖУКОВА

Юрій КОВАЛЕНКО

Ірина МОШИК

Олександр МІРОШНИЧЕНКО

Віктор ІСАЄВ

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО